

ved forskellige Lejligheder har fremsat herom, men blot nævne, at man ved Ekspropriationer af Jord faktisk ikke har taget Spor af Hensyn til, hvilken Værdi Jorden havde, men har sagt: Vi betragter den nærmest som værdiløs, vi tager den, og saa søger vi fra Statens Side at udnytte den saa godt som muligt.

Det er ikke alene Jord, det her drejer sig om, der er ogsaa ved de forskellige Ekspropriationer, som er foretagne under Krigen i Henhold til Loven af 7. August, ganske sikkert sket store Urimeligheder. Jeg ved f. Eks., at da store Oplag af Hvedemel var skaffede her til Landet af Krigsspekulanter, blev man i Indenrigsministeriet fra sagkyndig Side gjort opmærksom paa, at det dog vist ikke gik an, at der var saa vældige Lagre, og man nedsatte da en Ekspropriationskommission. Den tilkaldte sagkyndige, og de store Lagre blev eksproprieret. Fra de sagkyndiges Side blev der protesteret mod Prisen, idet de sagde: Det er ikke Fakturaprisen med Tillæg af Fragt og Omkostninger og en passende, ja, selv ret stor Avance, men det er for meget. Det vilde man imidlertid ikke bøje sig for, man eksproprierede Lagrene til en meget større Pris, end de sagkyndige syntes der kunde være Tale om. Dagen efter blev der saa hos de sagkyndige foretaget Ekspropriation af den samme Kommission; og hvad sker da? Kommissionen siger: Vi tager dit Lager — skønt det var væsentligt Møllere, der ikke havde ophobet noget i Krigsspekulationsøjemed —, men du skal skam have den samme Pris! Saa siger vedkommende: Ja, men her lægger jeg Fakturaen frem, I kan se, hvad Fragten og Omkostningerne har været, og I ved, hvad Avance jeg skal have, og naar I nu eksproprierer til den anden Pris, faar jeg i Dag 50.000 Kr. mere for mine Varer, end der tilkommer mig.

Saaledes maa en Ekspropriation af Privatmands Ejendom ikke være, thi det er vilkaarligt. Derfor bør man heller ikke, hver Gang man vil fremsætte et Lovforslag, til hvis Gennemførelse man kan tænke sig at der i en fjern Fremtid kan blive Brug for en Ekspropriationsbestemmelse, sætte en saadan Bestemmelse ind i det, blot fordi der kan komme en Dag, da Ekspropriation bliver nødvendig. Jeg er ganske sikker paa, at de danske Landmænd i Almindelighed vil se paa Ekspropriationen som en Fare for Ejendomsretten og ikke vil gaa med til den,

ikke fordi de vil nægte at afstaa Jord, men fordi de lever i den absolutte Opfattelse, at Ekspropriation ikke er nødvendig for at faa Jord, hverken i dette Øjeblik eller i en overskuelig Fremtid. Og kommer der endelig en Tvangssituation, skulde saa den danske Rigsdag og Regering ikke kunne blive enige om at benytte Grundlovens Bud, som vi alle sammen har knyttet saa store Forhaabninger til? Det er ikke alene et gammelt Bud, det er et Bud, man har forstærket i Grundloven af 5. Juni 1915 ved ikke alene at bestemme, at der kan eksproprieres, naar Almenvellet kræver det, men tillige, at hvis Rigsdagen vedtager en Lov om Ekspropriation, kan en Trediedel af Folketingets Medlemmer forlange, at denne Lov ikke træder i Kraft, før der har været nye Valg, og Loven derefter atter er blevet vedtaget.

Af disse Grunde er jeg imod Ekspropriationsbestemmelsen og vil stemme imod den. Det har jeg fundet jeg burde sige i mit Parti, og det har jeg ogsaa villet sige her.

Til Slutning vil jeg gerne rette en Henstilling til det eventuelle Udvalg og til den højtærede Landbrugsminister, til Ministeriet i det hele taget. Vi bør være klare over, at det at skaffe Jord ikke lader sig gøre i en Haandvending, og at der er Trang til at hjælpe med dertil saa godt som muligt. Men ogsaa under den frie Omsætning har der, som det blev nævnt i Gaar af det ærede Medlem fra Rønne (Hauge) og i Dag af den ærede foregaaende Taler, i de sidste Aar været en overordentlig stærk Omsætning af Gaardmandsbrug og af de større Husmandsbrug, som der er saa mange af. Dels er de blevet solgt, dels er de blevet afstaaet til Børnene. Men det er lige saa vanskeligt for de allerfleste af disse at komme igennem økonomisk som for de andre. Hvis ærede Medlemmer, hvad mange selvfølgelig har gjort og derfor kender Forholdene lige saa godt som jeg — det gælder ogsaa Medlemmer fra andre Egne af Landet —, vilde foretage en Tur med de jyske Baner, saa vilde de sige: Hvor her er Plads til mange Mennesker! Og det er sandt. Dersom de f. Eks. vilde rejse ad Strækningen fra Viborg til Herning — det er ikke nogen stor Strækning — og tænke tilbage paa, hvorledes her tidligere saa ud, vilde de finde, at siden Banen blev anlagt, og der blev bedre Forbindelse og kunde skaffes Mergel o. s. v.,